

26. Про Дисциплінарний статут Національної поліції України : Закон України від 15.03.2018 р. № 2337-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 29. Ст. 233.

27. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 р. № 322-VIII. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1971. Додаток до № 50. Ст. 375.

28. Трудовий кодекс України : проект від 08.11.2019 р. № 2410. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67331.

29. Інструкція про порядок проведення службових розслідувань стосовно працівників ДБР, затверджена Наказом ДБР 14.01.2020 р. URL: <https://dbr.gov.ua/sites/default/files/2020-02/DOC.PDF>.

30. Правила внутрішнього розпорядку для осіб рядового і начальницького складу центрального апарату ДБР, затверджені Наказом ДБР 15.12.2020 р. URL: <https://dbr.gov.ua/assets/files/2020-00/npa/pro-zatverdzhennya-pravil-vnutrishnogo-rozporyadku-dlya-osib-ryadovogo-i-nachalnickogo-skladu-centralnogo-aparatu-dbr.PDF>.

31. Про Дисциплінарну комісію Державного бюро розслідувань : Положення, затверджене Наказом Державного бюро розслідувань від 06.01.2021 р. № 7. URL: <https://dbr.gov.ua/assets/files/documents/9.PDF>.

32. Положення про проходження служби особами рядового та начальницького складу Державного бюро розслідувань, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 р. № 743. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/743-2020-p#Text>.

33. Порядок присвоєння спеціальних звань рядового і начальницького складу Державного бюро розслідувань, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 27.05.2020 р. № 564. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/564-2020-p#Text>.

УДК 351.741:343.1

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2021.1.17>

МАРКОВА О.О.

СВІТОВІ МОДЕЛІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ПРОЦЕДУРИ

GLOBAL MODELS OF ADMINISTRATIVE PROCEDURE

На генезу та становлення моделей адміністративної процедури вплинули історичний розвиток, моделі державного управління (New Public Management and Good Governance) та моделі правового регулювання, зокрема: модель класичної кодифікації; модель рамкового регулювання; модель комплексного регулювання; модель некодифікованої процедури.

Історична еволюція адміністративної процедури поділяється на три етапи: перший етап (XIX століття) характеризується розробкою процедурних вимог щодо прийняття агентством рішень, адміністративного контролю та механізмів з метою запобігання незаконним, свавільним адміністративним діям та захисту прав громадян; другий етап (1950-ті та 1960-ті роки) характеризується появою та регламентацією нормотворчих адміністративних процедур; третій етап (кінець XX століття – XXI століття) – динамічними адміністративними реформами та державно-приватним партнерством та співробітництвом.

На підставі аналізу міжнародної доктрини автор здійснив комплексне дослідження світових моделей адміністративної процедури, які функціонують у різних країнах: квазісудової – модель першого покоління, квазізаконодавчої – другого покоління та колаборативної – третього покоління.

Модель адміністративної процедури першого покоління орієнтована на прийняття індивідуальних рішень та функціонує за аналогією із судовим процесом. Модель адміністративної процедури другого покоління нагадує процес прийняття рішень у законодавчому органі, який характеризується автаркічним та одностороннім характером і орієнтований на прийняття підзаконних актів. Модель адміністративної процедури третього покоління базується на співпраці між адміністративними органами та/або приватним сектором з метою прийняття не тільки індивідуальних рішень, але й забезпечення їхньої участі на різних стадіях процедури. Три покоління процедур можуть мати спільні процедурні вимоги, принципи, однак вони відрізняються функціональним призначенням. Кожна процедурна вимога, принцип повинні бути адаптовані для кожного покоління, щоб виконувати власну функцію.

Ключові слова: покоління, адміністративна процедура.

On the genesis and formation of models of administrative procedure influenced by historical development, models of public administration (New Public Management and Good Governance) and models of legal regulation, in particular: the model of classical codification; framework regulation model; model of complex regulation; model of non-codified procedure. The historical evolution of administrative procedure is divided into three stages: the first stage (nineteenth century) is characterized by the development of procedural requirements; the second stage (1950s and 1960s) is characterized by the emergence and regulation of normative administrative procedures; the third stage (the end of the XX century – the XXI century) – dynamic administrative reforms and public-private partnership and cooperation. Based on the analysis of international doctrine, the author conducted a comprehensive study of global models of administrative procedure that operate in different countries: quasi-judicial – the first-generation model, quasi-legislative – the second generation and collaborative – the third generation.

The model of first-generation administrative procedure is focused on individual decision-making and operates by analogy with litigation. These procedures are seen as a defence mechanism against incidental abuses of power and arbitrary action in an environment where those decisions may seriously affect individual rights. The model of the second-generation administrative procedure resembles the decision-making process in the legislature, which is characterized by autarkic and one-sided nature and focused on the adoption of by laws. Second-generation procedures are based on norm-generating mechanisms in a context where the gathering and processing of information is largely carried out by the administration itself. The model of the third-generation administrative procedure is based on cooperation between administrative bodies and/or the private sector in order to make not only individual decisions, but also to ensure their participation at different stages of the procedure, where administrative acts and regulations have to be made in absence of substantive guidance, but also in other phases of policymaking such as agenda-setting, prior drafts, assessments, monitoring.

Key words: generation, administrative procedure.

Вступ. У сучасній вітчизняній і зарубіжній літературі з юриспруденції досить часто трапляються поняття «модель», «правова модель», «модель адміністративної процедури», «модель правового регулювання», які ввійшли в термінологічний обіг права. Однак при цьому зміст цих понять залишається неоднозначно невизначеним, тому виникає потреба в додатковому загально-правовому та в галузевому аналізі зазначених категорій. Одні автори конкретизують зміст цих понять, інші, навпаки, визначення не наводять, виходячи із презумпції загальновідомості використовуваних понять [1]. У сфері природничих наук поняття «модель» і його зміст є визначеними та конкретними, тоді як у сфері гуманітарних наук, і зокрема в юриспруденції, навпаки, потребує детального аналізу та дослідження з урахуванням специфіки. Перш за все це пов'язане з переважно ідеалістичною спрямованістю моделювання правових явищ. Їх не можна взяти в руки, перевірити їхню працездатність за допомогою прийомів механіки. Досить складно досягти і єдності сприйняття одних і тих самих правових моделей різними суб'єктами права через суб'єктивність пізнавальних процесів, термінологічну неоднозначність, властиву гуманітарним наукам, приналежність до різних правових шкіл. Незважаючи на зазначені об'єктивні складнощі

в реалізації розглядуваного поняття, слід зазначити, що воно досить часто використовується європейськими вченими в аналізі правових явищ, інститутів права, зокрема щодо адміністративної процедури.

Постановка завдання. Метою статті є не лише дослідження та аналіз світових моделей адміністративної процедури, її елементів, а і співставлення наявних моделей крізь призму можливості дати відповіді на запитання, які являють для нас науковий інтерес: «Яку модель було взято за основу у розробці законопроекту України «Про адміністративну процедуру»; «Наскільки можливо та доречно об'єднати елементи трьох моделей адміністративної процедури в одному Законі «Про адміністративну процедуру?»; «Що необхідно зробити для того, щоб модель адміністративної процедури в Україні була сучасною та відповідала останнім європейським тенденціям розвитку в сфері адміністративної процедури?». Відповіді на поставлені запитання ми зможемо після проведення детального дослідження наявних світових моделей адміністративної процедури.

Результати дослідження. Перш ніж перейти до розгляду нашого питання, звернемося до початкового змісту поняття «модель». У літературі термін «модель» має понад тридцять значень. Наведемо деякі приклади з наукової літератури. Модель (фр. *modèle* от лат. *modulus* «міра, аналог, зразок») означає міру, спосіб. В інтерпретації авторів Короткого філософського словника **модель** – це «уявна або матеріально реалізована система, яка, відображаючи або відтворюючи об'єкт дослідження, здатна замінити його так, що її вивчення дає нам нову інформацію про цей об'єкт»; «це система елементів, що відтворює певні сторони, зв'язки, функції предмета дослідження (оригіналу)» [2]. Поняття «модель» більшою мірою несе у собі еталонний смисл, у якому може проявлятися нормативно-регулятивне начало будь-якого об'єкта, явища, інституту. **Модель у юриспруденції** – це інтелектуально-вольове описання, яке достатньою мірою повторює суттєві властивості модельованого об'єкта, процесу або явища державно-правового життя, що сформувалося під впливом усієї сукупності об'єктивних і суб'єктивних факторів суспільного розвитку [4]. Сучасні дослідники визначають декілька ключових властивостей моделі як юридичної конструкції. По-перше, вона є формою відображення дійсності. По-друге, вона відтворює реальний об'єкт не в усіх його зв'язках і відносинах, а є певною абстракцією, спрощенням об'єкта, оскільки акцентує увагу дослідника на тих властивостях модельованого об'єкта, які його цікавлять. По-третє, конструкцію-модель потрібно розглядати як аналог реального об'єкта, що має його властивості, які дозволяють говорити про відповідність моделі відображуваному нею об'єкту. По-четверте, вона є засобом абстрагування і вираження внутрішньої структури складного явища, відображає механізм взаємодії його складових елементів, а не просто його окремі властивості. Таким чином, огляд літератури демонструє відсутність єдиного підходу до змістового розуміння поняття «модель», яке має безліч смислових значень. Теж саме спостерігається і стосовно категорії «моделі правової процедури», проте в правовому аспекті важливе не саме поняття і його визначення, а зміст моделі процедури, який створюють нормативну основу її структури. Які ж ключові елементи повинні включатися в модель правової процедури? Доктрина пропонує декілька підходів: одні вчені за основу для побудови моделі процедури використовують склад правовідносин. У ньому, як правило, виділяють усього три елементи: об'єкт, суб'єкт, зміст (суб'єктивні права та юридичні обов'язки учасників правовідносин); інші вчені вважають, що найбільш правильною точкою зору є побудова моделі процедури на основі сформованих принципів моделювання юридично значущої поведінки – об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт та суб'єктивна сторона [5]. У структурі юридичної діяльності кількості конституюючих ланок, що виділяються вченими, ще більша. В.Н. Карташов, наприклад, пропонує такий перелік: об'єкти, суб'єкти та учасники, юридичні дії та операції, система засобів (юридична техніка) і способів (юридична тактика), результати такої діяльності [6].

У галузевих дослідженнях конструювання правових процедур, як правило, відбувається за допомогою розширення загального переліку їхніх складових елементів. Так, наприклад, Е.А. Дегтярьова постулює, що «нормативна модель адміністративної правозастосовної процедури повинна чітко визначати: 1) цільове призначення процедури; 2) тип основних відносин; 3) коло осіб, які беруть участь у процедурі (для реалізації основних відносин можуть знадобитися додаткові суб'єкти, крім тих, хто бере участь в основних відносинах); 4) акти поведінки, які можуть або повинні здійснити учасники поведінки; 5) послідовність здійснення актів поведінки; 6) строки та місце здійснення окремих процедурних дій і процедури загалом; 7) правові засоби, що забезпечують функціонування процедури» [7]. Ще більш широкий перелік елементів адміністративної процедури наводить М.В. Нікіфоров [8].

Різноплановий аналіз наведених точок зору дозволяє нам зробити деякі проміжні висновки. По-перше, адміністративна процедура і конструююча її модель співвідносяться між собою як

зміст і форма. По-друге, адміністративна процедура, відображена в моделі, повинна являти собою систему, що складається з певного набору елементів, кожен з яких, своєю чергою, може бути також структурований. По-третє, у разі побудови моделі адміністративної процедури необхідно враховувати властивість правової системи, яка полягає в тому, що ціле (система) повністю впливає на її елементи. З огляду на це, зробивши основний акцент на таких безумовно важливих елементах процедури, як дії з їх певною послідовністю і тривалістю, не можна залишати поза увагою й інші компоненти, пов'язані з ними. На виникнення та змістове наповнення моделі правової процедури загалом і адміністративної процедури зокрема вплинули різні чинники – історичного, законодавчого та управлінського характеру. У кожній європейській країні функціонує не тільки ефективний механізм прийняття адміністративних судових рішень, але й механізм прийняття адміністративних актів (адміністративного нормотворення) (system of administrative rule-making) [9]. У результаті їхнього функціонування у світі з'явилася велика кількість видів адміністративних процедур і сформувався конкретні моделі адміністративної процедури, спрямовані на виконання нових завдань і функцій відповідно до нових умов спільного управління (collaborative governance) та напрямів адміністративної реформи. Необхідно зазначити, що на генезис моделей адміністративної процедури сильно вплинула ще й модель правового регулювання. Вчені виділили чотири основні моделі регулювання адміністративної процедури: 1) модель класичної кодифікації; 2) модель рамкового регулювання; 3) модель комплексного регулювання (включаючи положення організаційного або матеріального закону); 4) модель некодифікованої процедури¹. Представлені моделі регулювання адміністративної процедури дозволять розглянути та проаналізувати внутрішній зміст – структуру моделі адміністративної процедури в різних країнах, але таке питання не є предметом нашого дослідження у цій статті.

Аналізуючи роботи європейських та американських учених, у яких розглядаються моделі адміністративної процедури, відзначимо одну особливість. Європейські вчені оперують поняттям «покоління», або «генерація», адміністративної процедури і виділяють три покоління (три генерації) адміністративної процедури. Американські вчені говорять про моделі адміністративної процедури. Ми вважаємо, що вони говорять про одне й те саме, використовуючи різні критерії для характеристики адміністративної процедури як покоління, і як моделі. На нашу думку, покоління адміністративної процедури пов'язані з етапами історичної еволюції адміністративної процедури, а модель адміністративної процедури пов'язана з моделлю управління та правовим регулюванням. У поколіннях адміністративної процедури відображаються їх стиль і особливості. Європейські вчені виділяють *три покоління (генерації) адміністративної процедури*, враховуючи етапи генезису адміністративної процедури. Не може існувати одна модель адміністративної процедури, одне покоління, оскільки нормотворча, правозастосовна діяльність органів публічної адміністрації різнопланова і багатовекторна. Щоб не плутатися в позначенні – покоління або модель адміністративної процедури, – автор пропонує використовувати у своїй роботі таке словосполучення: модель адміністративної процедури першого покоління, другого і третього.

Модель адміністративної процедури першого покоління вчені називають квазісудовою моделлю “Quasi-Judicial Model” [10]. Більшість сьогоденних законів про адміністративну процедуру оснований на цій традиційній моделі, яка функціонує за принципом аналогії судового розгляду – judicial proceeding. Адміністративна процедура призначена для прийняття адміністративних актів, які впливають на індивідуальні права та інтереси, і спрямована на забезпечення прав громадян, належного застосування та дотримання положень закону. Адміністративний орган і заявник (громадянин), як правило, займають протилежні позиції, як і у судовому процесі участь обмежується лише особами, чії права або інтереси порушені [11]. Модель адміністративної процедури першого покоління складається з процедури прийняття індивідуальних рішень, які впливають на права громадян, таких як дозвіл, ліцензія, наказ, судові рішення, сертифікат відповідно до положень Administrative Procedure Act. Ця модель адміністративної процедури розглядається як механізм захисту приватних осіб від свавільних дій адміністративних органів і від зловживання повноваженнями з їхнього боку. Процедури першого покоління ґрунтуються на механізмах застосування закону та принципах розслідування ex officio; вони слідує автаркічному (autarchic) адміністративному процесу. Квазісудовий стиль є відмінною рисою такої моделі [12]. Деякі американські вчені пояснюють, що агентства дотримувалися судових стандартів і використовували квазісудові процедури в процесі прийняття індивідуальних рішень через вплив на адміністративне право судового прецеденту [13]. Деякі європейські вчені підкреслюють, що перші прийняті закони про адміністративну процедуру перебували під впливом прецедентного

¹ (Kmieciak 342)

права. Ця модель розглядалася як система, яка гарантує, що рішення стосовно громадян буде прийняте в рамках закону. Це пояснює, чому законодавчі положення про адміністративну процедуру наслідували типову судову схему: судовий розгляд, ініційований ex officio або зацікавленими сторонами, етапи розслідування та перевірки, слухання, прийняття рішення та його виконання.

Модель другого покоління адміністративної процедури називають квазізаконодавчою – “Quasi-Legislative”. Більшість нормативно-правових актів приймалися органами державної влади саме за цією моделлю. Модель адміністративної процедури другого покоління стосується нормотворення, яке здійснюється в рамках «командно-контрольного» управління. Ця процедура нагадує процес прийняття рішень у законодавчому органі і характеризується як одностороння модель без діалогу із зацікавленими сторонами та обмеженою участю громадськості. Результатом процедури другого покоління зазвичай є виконавче правило агентства чи постанова, що приймається адміністрацією або урядом без широких консультацій із громадськістю. У багатьох країнах процедури нормотворення у XX столітті відігравали незначну роль, тому що традиційні системи адміністративного права зазвичай встановлювали мало процедурних вимог, у більшості парламентських систем типові правила і нормативні акти націлені на детальне виконання законів statutes, що закріплюють певні матеріально-правові стандарти, які раніше були прийняті парламентом (executive regulation of law – виконавче регулювання закону).

Нині з'явилося багато нових підходів до нормотворення, в яких більше уваги приділяється широкій участі або співпраці з громадськістю. Вирішальним фактором, який визначає перехід від однієї моделі до наступної, є модель управління, на якій ґрунтується нормотворення. Для цієї процедури властивий квазінормативний законодавчий стиль. Отже, процедура першого покоління спрямована на забезпечення більш ефективного застосування закону (перше покоління), а другого – на виконання та реалізацію закону в рамках централізованого процесу регулювання зверху вниз.

Модель адміністративної процедури третього покоління називають колаборативною моделлю – “Collaborative Model” [14]. Третє покоління базується на процедурній співпраці між адміністративними органами та приватними сторонами не тільки з метою прийняття індивідуальних рішень і правил, але й забезпечення їх участі на різних стадіях процедури. Характерною особливістю такої моделі є те, що правила і рішення, які повинні бути прийняті, не визначені в законі, а, скоріше, винайдені або прийняті в рамках процедур. В основі цієї моделі лежать два основні принципи – співпраця і творчість. Співпраця спрямована на об'єднання та залучення зацікавлених сторін і адміністрації на національному та транснаціональному рівні. В основі моделі управління лежить не автаркічна та ієрархічна моделі, а модель, в якій адміністративні органи синхронно працюють із приватним сектором. Ця модель процедури спрямована на пошук оптимальних рішень, оскільки в ній враховуються всі інтереси і кожна сторона (державні і приватні суб'єкти) певною мірою розділяє відповідальність на різних етапах процесу. Співпраця потребує зосередження уваги на адаптивному вирішенні проблем, широкій участі різних суб'єктів, гнучкості в пошуку рішень, а також поділу завдань між державним та приватним секторами. По-друге, ця модель адміністративної процедури має «творчий» характер (див. VII.1), який проявляється у тому, що рішення приймаються з урахуванням балансу приватних та публічних інтересів. Комплексні процедури в ЄС (“composite procedures” in the EU) здійснюються спільно адміністрацією, коли їй надається значна свобода дій, також відносять до цієї моделі [15]. Це покоління охоплює не тільки рішення та нормативні акти, що приймаються на основі співпраці, а й інші види спільної діяльності на різних етапах циклу вироблення політики. Деякі сфери державної політики (наприклад, охорона навколишнього середовища) і правові дії – legal actions (звіти, які стосуються комплексного запобігання забрудненню, публічно-правові угоди, які реалізують міські плани, погоджені плани та регулюючі переговори тощо) втілюють елементи моделі співпраці. Більшість законів про адміністративну процедуру європейських країн фрагментарно включають елементи процедури третього покоління (наприклад, консультації, нагляд, обмін інформацією). Найбільш показовим прикладом у питанні закріплення більшості елементів, які характерні для моделі адміністративної процедури третього покоління, є Французький Кодекс взаємин між адміністрацією та громадськістю (CRPA). У ньому закріплені різні положення, які регулюють правила проведення відкритих консультацій адміністрації з громадськістю через онлайн, інститут “enquête publique”, обмін інформацією між адміністрацією та громадськістю через запити, та низка інших положень. Також прикладами процедури третього покоління є процедури «конкурентного діалогу» і «конкурентні процедури з переговорами» в рамках європейських державних закупівель.

Процедура третього покоління відповідає потребам нових режимів (моделей) управління (modes of governance). Широкий спектр нововведень у політиці спрямований на створення більш

ефективних форм участі, координацію декількох рівнів управління, забезпечення більшої різноманітності та децентралізації, сприяння дискусійним майданчикам, взаємному навчанню і збиранню інформації та забезпеченню більшої гнучкості, моніторингу і можливості перегляду рішень. У рамках нових моделей управління формування і реалізація політики спирається на нові процедурні компоненти значно більшою мірою, ніж традиційне командно-адміністративне регулювання. Співпраця у сфері нормативно-правового регулювання дала помітний імпульс процедуалізації.

З огляду на проведений аналіз світових моделей адміністративної процедури, елементи яких відображені в нормативно-правових актах, що регулюють адміністративну процедуру в європейських країнах, спробуємо відповісти на запитання, які ми ставили на початку нашої статті. Аналізуючи положення законопроекту «Про адміністративну процедуру», ми вважаємо, що розробники як основу використовували модель адміністративної процедури першого покоління, яка побудована за аналогією із судовим процесом. Це прослідковується як зі структури законопроекту, так і з положень та їх назви. Найоптимальнішим варіантом та рішенням у питанні розробки майбутнього Закону України «Про адміністративну процедуру» є збалансована компіляція елементів моделей адміністративної процедури першого та третього покоління. Стосовно включення елементів другого покоління моделі адміністративної процедури (квазізаконодавчої) у загальну модель адміністративної процедури в Україні, то натепер позиція вчених залишається неоднозначною. Стосовно питання включення до нормативної моделі законопроекту «Про адміністративну процедуру» положень про нормотворчу процедуру серед учених відсутня єдність. Хоча в європейських країнах (Грузія, Естонія) нормотворчі процедури включені у структуру загального Закону «Про адміністративну процедуру», проте в нашій країні, з огляду на складну ситуацію з адміністративною процедурою, краще розмежувати регулювання правозастосовної адміністративної процедури та нормотворчої на рівні окремих актів: Закону України «Про адміністративну процедуру» та Закону України «Про нормативно-правові акти» з метою уникнення складнощів у процесі правозастосування.

Висновки. Процедура першого покоління спрямована на захист індивідуальних прав від дій адміністративних органів. Процедури другого покоління спрямовані, навпаки, на захист «колективних прав» (наприклад, питань охорони навколишнього середовища, безпечної роботи, житла або освіти). Адміністративні процедури третього покоління спрямовані на спільний пошук нових рішень – розробку нових рішень і правил, а також на виконання дій, за яких адміністративній надається дискреційна свобода дій. Зауважимо, що три покоління процедур можуть мати спільні процедурні вимоги, принципи, однак вони відрізняються функціональним призначенням. Кожна процедурна вимога, принцип або компонент повинні бути адаптовані для кожного покоління, щоб виконувати власну функцію.

Проаналізувавши зарубіжну доктрину на предмет наявних моделей адміністративної процедури, ми дійшли таких висновків: 1) у разі виділення наявних моделей адміністративної процедури зазначимо, що на модель адміністративної процедури вплинули три фактори, які були прийняті за основу у характеристиці моделей адміністративної процедури: а) етапи історичного генезису адміністративної процедури; б) модель державного управління і, як наслідок, модель прийняття рішень; в) модель правового регулювання; 2) ми пропонуємо власне визначення поняття «*модель адміністративної процедури*» – створений у результаті інтелектуально-вольової діяльності ідеалізований порядок послідовного здійснення юридичних значущих дій та прийняття рішень, спрямованих на досягнення єдиної мети суб'єктами правореалізації; 3) з огляду на відсутність однозначності в розумінні понять «покоління і модель», які широко використовуються європейськими та американськими вченими, автор у результаті аналізу етапів історичного генезису адміністративної процедури пропонує використовувати таке поняття, в якому буде відображатися минуле і сучасне адміністративної процедури: «*модель адміністративної процедури першого, другого і третього покоління*». Модель адміністративної процедури першого покоління характеризується такими особливостями: 1) орієнтована на прийняття індивідуальних рішень; 2) функціонує за аналогією із судовим процесом; 3) функціонально спрямована на захист прав громадян і забезпечення більш ефективного застосування закону. Модель адміністративної процедури другого покоління: 1) стосується нормотворення, яке здійснюється в рамках «командно-контрольного» управління і нагадує процес прийняття рішень у законодавчому органі, який характеризується автаркчністю та односторонністю; 2) орієнтована на прийняття підзаконних актів; 3) спрямована на захист «колективних прав». *Модель адміністративної процедури третього покоління* оснований на процедурній співпраці між адміністраціями та/або приватним сектором з метою не тільки прийняття індивідуальних рішень і правил, а й забезпечення їхньої

участі на різних стадіях процедури; в основі цієї моделі лежать два основні принципи: співпраці і творчості; правила і рішення, які необхідно прийняти, не визначені в законі, а, скоріше, винайдені або створені в рамках процедур; функціональна спрямованість – це *пошук кращих рішень за допомогою спільної роботи*.

Список використаних джерел:

1. Хабриева Т.Я. Миграция в России: о модели правового регулирования. *Журнал российского права*. 2006. № 7. С. 312.
2. Краткий словарь по философии / Под общ. ред. И.В. Блауберга, И.К. Пантина. Москва, 1979. С. 180.
3. Плетников В.С. Научный ежегодник Института философии и права Уральского отделения Российской академии наук. 2016. Том 16. Вып. 2, с. 121–135.
4. Кудрявцев В.Н. Право и поведение. Москва, 1978. С. 14.
5. Карташов В.Н. Введение в общую теорию правовой системы общества: Текст лекций. Ярославль, 1997. Ч. 3: Практика реализации права. Правоприменительная практика. С. 10.
6. Дегтярева Е.А. Административные процедуры : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Ростов-на-Дону, 2007. С. 18.
7. Никифоров М.В. Проблемы теории административных процедур : монография. Нижний Новгород, 2006. С. 72.
8. Heady Ferrel. *Public Administration: A Comparative Perspective*, Sixth Edition 2001, New York/Basel : Marcel Dekker, Inc., pp. 192 ff.
9. *The Oxford Handbook of Comparative Administrative Law* / Edited by Peter Cane, Herwig C.H. Hofmann, Eric C. Ip, and Peter L. Lindseth, 2020.
10. Barnes, Javier. 2008. “Reform and Innovation of Administrative Procedure,” in Javier Barnes, ed., *Transforming Administrative Procedure*. Seville: Global Law Press – Editorial Derecho Global, pp. 13–41.
11. Barnes Javier. 2006. “Sobre el Procedimiento administrativo: evolución y perspectivas,” in Javier Barnes, ed., *Innovación y Reforma en el Derecho Administrativo*. Seville: Global Law Press – Editorial Derecho Global, pp. 263–341.
12. Freeman Jody. 2000a. The Private Role in Public Governance. *New York University Law Review*. No. 75. P. 543–675.
13. Freeman Jody. 2000a. The Private Role in Public Governance. *New York University Law Review*. No. 75. P. 543–675.
14. *The Oxford Handbook of Comparative Administrative Law* / Edited by Peter Cane, Herwig C.H. Hofmann, Eric C. Ip, and Peter L. Lindseth, 2020.
15. Coglianese Cary. 2002. Empirical Analysis and Administrative Law. *University of Illinois Law Review*. 2002. P. 1111–1138.